

CZU [821.135.1(478).09:061.3]:027.52(478-25)=135.1

LANȘAREA CĂRȚII SOARELE ÎNTÂRZIE SĂ RĂSARĂ DE MARIA BULAT-SAHARNEANU, LA BM „B.P. HASDEU”

*Elena TARAGAN,
șef sector, Secția studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

Pe 12 martie 2026, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, a fost lansată cartea *Soarele întârzie să răsară* de Maria Bulat-Saharneanu – o carte lirică cu tentă istorică, care repune pe tapet probleme identitare.

Moderatoarea evenimentului, criticul literar Maria Pilchin, a salutat publicul adunat în Sala cu Coloane a Bibliotecii Centrale, afirmând că, la această lansare, e vorba de mai mult decât despre un roman: „Este vorba de o carte despre memorie și conștiință. În lucrarea sa, autoarea Maria Bulat-Saharneanu realizează o amplă frescă a destinului basarabean”. Este vorba de o „așteptare istorică”, în care ne aflăm de multă vreme.

Evenimentul de lansare a fost deschis cu un moment muzical, în interpretarea Rodicăi Buhnă, acestui roman putându-i-se identifica și o dimensiune sonoră.

Academicianul Ion Hadârcă a afirmat că există mai multe perspective prin care putem vedea acest roman. E vorba despre destin, întrerupt dramatic și brusc, despre nostalgia originilor, despre lupta pentru adevăr ș.a. De asemenea, în acest roman, pot fi identificate mai multe arhetipuri. Este un roman original, iar o posibilă comparație cu alte romane ar fi că seamănă cu demersul lui Soljenițin, iar în arealul autohton – cu ceea ce ne-a lăsat regretatul Nicolae Dabija. Un roman de excepție. Ion Hadârcă susține că ar putea fi considerat o tetralogie, cele 4 părți ale romanului putând forma

4 romane distincte. Arhetipurile identificate sunt tinerii frumoși care s-au iubit, iar după fatalul 28 iunie au fost dramatic separați. Un alt arhetip este bunicuța Vasilica, inima satului, care nu știa carte, dar avea o memorie fenomenală. Îndemnul etic al acesteia este ca lumea să nu se abată spre nonvalori ale Antihristului (care amenință societatea), ci să-și păstreze credința. O carte despre Basarabia așa cum este ea – frântă, dar puternică: „Avem o datorie morală de a ne rosti adevărul”, a susținut academicianul.

Criticul literar Margareta Curtescu a scos în evidență perspectiva kafkiană a romanului, a vinovatului fără vină. E vorba despre absurdul care s-a lăsat asupra ținutului nostru: „Pot întrezări câteva dimensiuni: mitico-religioasă, etnologică, istorică, arhetipală”, a susținut vorbitoarea. A atras atenția asupra numelor cu rezonanță biblică – mama Maria și fiul Cristian. E romanul unui timp apocaliptic. În ceea ce privește perspectiva profund religioasă, în roman persistă afirmația „Nimic fără Dumnezeu”. Vorbitorul a accentuat și perspectiva didactică a romanului: fragmente întregi pot fi citite elevilor, ca texte autonome. Margareta Curtescu a identificat în romanul Mariei Bulat-Saharneau o schemă a lui Dante: personajele parcurg Paradisul, Infernul și Purgatoriul.

Istoricul Anatol Petrencu a afirmat că a cunoscut-o pe autoarea în calitate de jurnalistă la „Vocea Basarabiei”, aceasta fiind preocupată de probleme sociale și istorice acute. Vorbitorul a subliniat că în roman sunt tratate acele probleme ale noastre încă nesoluționate pe deplin: rusificarea, camuflarea adevărului, drama deportărilor:

„Idealul nostru este de reunire cu Țara. Romanul pune în discuție teme identitare”. În acest context, Anatol Petrencu își exprimă certitudinea că Soarele va răsări, și va răsări la timp. Completând discursul istoricului, moderatoarea Maria Pilchin a afirmat că moldovenii suferă de un soi de amnezie, o „boală” la care s-a lucrat timp de decenii, prin practici ideologice și propagandistice.

A urmat un recital în splendida interpretare a Ninelei Caranfil, Artistă emerită.

Criticul literar Vitalie Răileanu a afirmat că există cărți efeme-re, însă mai puțin aceasta. Vitalie Răileanu s-a declarat impresionat de galeria de personaje din roman. Autoarea construiește o situație arhetipală – omul în fața destinului vitreg. „Avem situații-limită. Romanul e o reconstituire minuțioasă a vieții sociale și politice a ținutului nostru în perioada anilor grei. Sunt pagini de aur. O rugăm pe autoare să mai scrie”, a afirmat Vitalie Răileanu.

Scriitoarea Claudia Partole, care a ținut în brațe „pruncul”, citind acest roman în manuscris, a afirmat că o asemenea carte nu se scrie nici într-un an, nici în doi: „Este o cronică a basarabenilor, un popor damnat”. Și această vorbitoare a menționat „dorul reîntregirii”, întrucât, „România fără Basarabia e ca o mână fără degetul arătător”. Acest roman e unul de dragoste, unul despre deportări și unul despre deșteptare. În plus, este un roman despre neuitare. Adresându-i-se autoarei, Claudia Partole a afirmat: „Nu ai scris o carte pentru tine, ci una pentru românii de aici și pentru cei din Țară”.

Profesoara de istorie Eugenia Negru a susținut că e de neprețuit memoria pe care o cuprinde volumul. Este o carte despre un secol (nu unul de „singurătate”, cum ar spune Gabriel García Márquez). O carte despre oameni cuminți. Avem aici o geografie „bună” și una „rea”: „În primul caz, e vorba despre ținutul strămoșesc, în celălalt – despre destinațiile deportărilor. Dacă am identifica în carte o coloană sonoră, atunci am avea aici bocet și cântec de leagăn”, susține vorbitoarea. Cartea conține un „mesaj-spovedanie”. Și Eugenia Negru a subliniat dimensiunea didactică a romanului, manualul istoric fiind lipsit de trăire colectivă. Profesoara recomandă lucrarea elevilor și studenților, pentru a citi pagini de istorie „simțită”.

Dr. Mariana Harjevschi a mulțumit autoarei pentru alegerea Bibliotecii Municipale ca spațiu pentru lansarea cărții *Soarele întârzie să răsară*: „Prin astfel de lansări, noi, bibliotecarii, ne

conectăm la tezaurul literar și dobândim repere pentru a recomanda mai departe cărți valoroase. Este o carte pentru cei care se află într-o permanentă și febrilă căutare de sens și adevăr”.

În cele din urmă, a luat cuvântul autoarea. Maria Bulat-Saharneanu a mulțumit moderatoarei și gazdei, afirmând că, dacă vorbim astăzi de schimbări semnificative în arealul culturii, acestea se datorează bibliotecilor, active și sensibile la tematici relevante din punct de vedere social: „Mi-am dorit să recuperez sentimentul și starea de spirit din timpul mișcării de eliberare națională”. Generațiile de astăzi nu mai simt la fel, constată autoarea. Domnia sa a povestit despre propria copilărie, despre prezența mamei, despre bogăția poveștilor pe care le-a auzit, acestea devenind baza etnologică a cărții. Deși inițial s-a împotrivit, mama a acceptat inițiativa autoarei de a face jurnalistică, atenționând-o doar asupra unui lucru (de fapt, esențial): „Să nu scrii împotriva lui Dumnezeu”. Astfel i-a fost parcursul profesional, cartea prezentată la această lansare având un fundament axiologic: credința care ne ține dreți.

Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”